

PSYKIATERENS PROFIL

Psykiatrien er under pres: der er mangel på tid, ressourcer og psykiatere.

Flere andre aktører på området giver løbende deres bud på lægens opgaver i fremtidens psykiatri; politikere, patienter, pårørende og faglige organisationer byder ind med ideer, ønsker og løsningsforslag. For at kvalificere debatten har Dansk Psykiatrisk Selskab nedsat en arbejdsgruppe til at formulere, hvad psykiaterens profil og kompetencer er, og dermed hvordan psykiaterne bedst anvendes.

Medlemmer af arbejdsgruppen:

Gitte Ahle, overlæge, Psykiatrisk Center Glostrup, formand i Dansk Psykiatrisk Selskab

Johannes Krogh, 1. reservelæge, Psykiatrisk Center Glostrup, bestyrelsesmedlem i Foreningen af Yngre Psykiatere

Julie Nordgaard, overlæge, klinisk lektor, Psykiatrisk Center Amager & Københavns Universitet, næstformand i Dansk Psykiatrisk Selskab

Maria Nilsson, 1. reservelæge, ph.d.-studerende, Psykiatrisk Center Ballerup & Københavns Universitet

Nicolai Lindloff Damgaard-Mørk, speciallæge i psykiatri, NDM Psykiatri

Rasmus Handest, reservelæge, bestyrelsesmedlem af Foreningen af Yngre Psykiatere

Rene Ernst Nielsen, overlæge, ph.d., klinisk lektor, Aalborg Universitetshospital

December 2018

Baggrund

Psykiateren er en speciallæge inden for det lægevidenskabelige speciale psykiatri, og psykiatriens arbejdsområde er patologiske bevidsthedsfænomener.

Ordet psykiatri har sin etymologiske oprindelse i de græske ord psyche (sind) og iatros (læge). Psykiatrien som lægevidenskab opstod i starten af det 19. århundrede. Denne var et resultat af den samfundsmæssige udvikling. Væsentligst var oprettelsen af store asyler under lægelig ledelse. Asylerne gav mulighed for observation af psykiatriske lidelsers forløb, hvorfor der opstod et behov for at kunne beskrive de forskellige tilstande. Den medicinske interesse udvidede sig fra et primært fokus på objektive og adfærdsmæssige symptomer til også at inkludere subjektive symptomer. Herefter udvikledes flere psykologiske teorier. Tilsammen dannede dette en ramme for udviklingen af de psykopatologiske konstrukter.

Den moderne psykiatri er baseret på og integrerer flere teoretiske og kliniske dimensioner:

- i) den biologiske.
- ii) den psykoterapeutiske.
- iii) den social-psykiatriske.
- iv) den beskrivende psykopatologiske.

Ved udredning og behandling af den enkelte patient er målet bedst muligt at integrere alle disse nødvendige dimensioner. På denne baggrund vil vi i det følgende fremhæve nogle af psykiaterens væsentligste kompetencer og egenskaber.

Den psykiatriske ekspert

Psykiateren som speciallæge beskæftiger sig med forebyggelse, udredning, behandling og rehabilitering af patienter med psykiske lidelser. Psykiateren har fokus på, at man ikke kan adskille et menneskes biologiske, psykiske og sociale dimensioner. Disse indgår i en konstant interaktion hos det enkelte individ. Psykiateren har 6 års lægevidenskabelig universitetsuddannelse, 1 års klinisk basisuddannelse, 1 års introduktion til specialet, 4 års speciallægeuddannelse (herunder 6 måneders neurologisk sideuddannelse) samt en psykoterapeutisk grunduddannelse. Samlet gør dette, at psykiateren som godkendt speciallæge har opnået den nødvendige kompetence til at arbejde ud fra den ovenfor

beskrevne bio-psyko-sociale forståelse af psykiske sygdomme, med fokus på det hele menneske. Psykiateren besidder, i kraft af sin uddannelse, et veldefineret sundhedsvidenskabeligt, psykologisk og særligt psykopatologisk vidensgrundlag.

Foruden arbejdet på de psykiatriske akutmodtagelser, døgnafdelinger, ambulatorier og i psykiatriske speciallægepraksisser, foretager psykiateren også kliniske vurderinger af psykiatriske problemstillinger hos patienter i andre specialer eller institutioner, samt udviser ekspertise i andre situationer end den direkte patientkontakt ved at bistå lægelige kolleger, pårørende og øvrige samarbejdspartnere med råd og vejledning.

For at kunne foretage kliniske beslutninger og udføre diagnostiske og terapeutiske procedurer anvender psykiateren en kompleks syntese af viden og hensyn:

Psykiateren kombinerer forskellige metoder til at afdække biologiske, psykologiske og sociale aspekter. Viden opnås gennem samtale med patienter, pårørende, andre behandlere og øvrige relevante samarbejdspartnere. Med dette som et samlet udgangspunkt træffes behandlingsmæssige beslutninger ud fra ekspertviden om evidens og god klinisk praksis, under hensyntagen til den enkelte patients aktuelle situation, præferencer, etik, juridiske forhold samt tilgængelige ressourcer.

Psykiateren som medicinsk ekspert udreder og behandler psykisk sygdom. Som en naturlig del af udredning og behandling af de givne psykopatologiske symptomer, indgår en konstant stillingtagen til somatiske differentialdiagnoser. Psykiateren varetager som læge også generel somatisk udredning og behandling af almindeligt forekommende medicinske sygdomme og tager ansvar for alle aspekter af det enkelte menneskes behandling.

Det daglige arbejde i sundhedsvæsenet er ofte komplekst og uforudsigeligt, og i nogle tilfælde må prioriteringer og beslutninger baseres på et spinkelt grundlag med utilstrækkelige oplysninger. Medicinske eksperters arbejde kræver således mestring i at skabe den i situationen bedst mulige løsning for det enkelte individ, baseret på sundhedsvidenskabelig viden, færdigheder og evner.

Andre væsentlige kompetencer for psykiateren

Fundamentet i psykiaterens arbejde er et åbent og inkluderende samarbejde med patienter og pårørende. Psykiateren udveksler viden og perspektiver med såvel patienter og pårørende som med sundhedsvæsenets øvrige professionelle, samt instanser uden for sundhedsvæsenet, for at sikre patientbehandling af høj kvalitet.

Gode kommunikative egenskaber er essentielle for diagnostik, samarbejde, behandling og forebyggelse af tvang. Psykiaterens kommunikation er drevet af en evne og vilje til at se, lytte, forstå og respektere patienter, pårørende og kollegaer, og det diagnostiske interview er et af psykiaterens primære redskaber. Psykiateren skal altid bidrage til, at dialog er baseret på tilgængelig information, evidens og erfaringsbaseret viden, med respekt for de involverede parter oplevelser og forventninger.

For så vidt muligt at sikre lige adgang til sundhed, at kunne give behandling til de alvorligt trængende og for at forebygge selvmord og vold, har psykiateren jf. Psykiatriloven pligt til at indlægge og behandle mennesker, der pga. psykose eller lignende tilstande ikke er i stand til at tage vare på sig selv. Dette er en vanskelig opgave, som fordrer en høj grad af etiske, juridiske, differentialdiagnostiske og kommunikative kompetencer, bl.a. således at mindstemiddelsprincippet altid overholdes.

Som erfaren og engageret rådgiver, med indsigt i psykiatriens komplekse faglige og etiske problemstillinger, er psykiateren også mentor for yngre kollegaer. Det tilstræbes, at relationen mellem psykiatere og yngre læger er en dynamisk relation med professionel og personlig vækst på begge sider, hvilket højner kvaliteten inden for sundhedsvæsenet som helhed. Endvidere bidrager psykiateren med sin specialistviden om udredning og behandling til uddannelsen og efteruddannelsen af øvrige faggrupper såvel inden for som uden for det psykiatriske behandlingssystem.

Da psykiateren er vidende inden for alle aspekter omkring mennesket med psykisk sygdom, er en del af psykiaterens funktion også at:

- samarbejde med sociale myndigheder ved udstedelse af lægeerklæringer til brug for den sociale indsats omkring mennesket med psykisk sygdom.

- udføre mentalobservationer i forbindelse med retssager for at sikre, at alvorlig psykisk sygdom hos mennesker, der har begået kriminalitet, erkendes, og at de rette forebyggende og behandlende tiltag dermed kan iværksættes
- tage ansvar for, i samarbejde med Kriminalforsorgen, at behandle mennesker der pga. psykisk sygdom har begået kriminalitet.

Psykiatri er en lægevidenskab, der til stadighed udvikler sig. Forskning på alle niveauer og inden for alle aspekter af faget er essentielt for at forbedre og udvikle psykiatrien. Der er stor aktivitet i forskning inden for bl.a. psykiatrisk grundforskning, psykopatologi, udredning, behandling samt afdækning til årsager til overdødelighed blandt mennesker med psykiske lidelser – dette giver psykiateren som læge og akademiker et livslangt ansvar for kontinuerligt at tilegne sig ny viden og anvende den i det daglige arbejde, samt i undervisningen af kollegaer, patienter og samfund, for at fremme den psykiatriske behandling.

Psykiateren modarbejder stigmatisering af psykisk sygdom og søger at forebygge psykiatriske lidelser på samfundsniveau. Ligeledes arbejder psykiateren kontinuerligt for en differentieret tilgang til behandling for at fremme lighed i sundhed, også for mennesker med psykisk sygdom.

Den sundhedsvidenskabelige lægefaglige baggrund gør psykiateren kompetent til at lede komplekse psykiatriske patientforløb, til at foretage relevante prioriteringer i klinikken, til at koordinere hvilke dele af patientens forløb, der kan og bør varetages af andre faggrupper i og uden for psykiatrien, og til at visitere patienter til korrekt behandling. På systemniveau bidrager psykiateren med sin viden og erfaring til en løbende udvikling af psykiatrien og af sundhedsvæsenet som helhed.

Resumé

- Psykiateren er en speciallæge, hvis kernekompetencer er udredning og behandling af psykiske lidelser.
- Man kan ikke på nogen meningsfuld måde adskille de biologiske, psykiske og sociale dimensioner, da disse indgår i en konstant interaktion.
- Psykiaterens kompetencer muliggør en integreret tilgang til psykiatrisk behandling (vha. bl.a. psykofarmakologisk behandling, psykoedukation, psykoterapi og socialpsykiatrisk intervention).
- Som speciallæge inddrager psykiateren sin viden om somatiske tilstandes indvirken på psyken samt sin viden om somatisk udredning og behandling generelt.
- Udenfor behandlingspsykiatrien har psykiateren funktioner indenfor uddannelse, retsvæsen og kommunal sagsbehandling.
- Psykiateren er forpligtet til udvikling af faget ved bl.a. forskning og kontinuerlig tilegnelse af ny viden.